

Колишкін О.В.
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

***Анотація.** У статті розкрито особливості використання технічних засобів корекційного навчання в умовах спеціальних освітніх закладів, визначено перспективи покращення комп'ютеризації корекційного навчально-виховного процесу.*

***Ключові слова:** технічні засоби корекційного навчання, спеціальні освітні заклади, діти з порушеннями психофізичного розвитку.*

Актуальність. Необхідність створення оптимальних умов для життєдіяльності осіб з обмеженими можливостями, особливо дітей, які потребують відновлення втраченого контакту з довкіллям, корекції та наступної психолого-педагогічної реабілітації, трудової адаптації та інтеграції у соціум належить до першочергових державних завдань [2; 5].

На сучасному етапі розвитку теорії і практики корекційної педагогіки необхідність застосування широкого спектру технічних засобів, комп'ютерно опосередкованих технологій вивчення і навчання дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку є беззаперечною. Для частини дітей з глибокими і комплексними порушеннями психофізичного розвитку технічні засоби і комп'ютерні технології, зокрема, є чи не єдиним і унікальним засобом, який здатен забезпечити взаємодію і спілкування з оточуючим світом [1; 3].

Аналіз пошуків і досягнень в галузі вивчення і навчання дітей з порушеннями розвитку дає підстави стверджувати, що роль комп'ютерних технологій в розвитку корекційної освіти сягає за межі традиційної ролі нового засобу навчання і корекції [2; 4]. Вони здатні зробити суттєвий внесок у розв'язання найгостріших проблем сучасної корекційної педагогіки.

Взагалі, проблема застосування технічних засобів корекційного навчання (ТЗКН) в умовах спеціальних освітніх закладів є недостатньо вивченою. У

зв'язку з цим актуальною залишається проблема дослідження та удосконалення процесу запровадження ТЗКН в умовах спеціальної школи.

Мета статті полягає у виявленні особливостей використання технічних засобів корекційного навчання для дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах спеціальних освітніх закладів.

Виклад основного матеріалу. Навчально-пізнавальна діяльність дітей з порушеннями психофізичного розвитку не завжди ефективна при використанні традиційних засобів, що застосовуються в процесі навчання. Тому для них необхідним є застосування специфічних прийомів і засобів навчання та виховання.

Використання технічних засобів корекційного навчання відіграє важливу роль для корекції і компенсації вад розвитку дітей різних нозологій. Впровадження комп'ютерної техніки в спеціальне навчання пов'язане з вирішенням двох фундаментальних завдань:

1. Навчити дітей грамотно користуватися новими знаряддями діяльності.
2. Застосовувати нові комп'ютерні технології з метою корекції порушень, а також загального розвитку дитини з порушеннями психофізичного розвитку.

Комп'ютеризація корекційної освіти передбачає взаємодоповнення і взаємопроникнення перелічених вище завдань. Навчання дітей з порушеннями в розвитку навичок роботи з комп'ютером проводиться в рамках організації змістовної навчальної діяльності, актуальної для дітей відповідного віку. При такому підході дитина набуває навичок безпосередньо під час роботи на комп'ютері, який виступає як засіб досягнення поставленої корекційної освітньої мети. Таким чином, у процесі комп'ютеризації корекційної освіти комп'ютер виступає і як об'єкт вивчення, і як засіб підвищення ефективності педагогічного процесу.

До ТЗКН відноситься апаратура, призначена для більш ефективного та якісного засвоєння і закріплення матеріалу, наданого учням в доступній формі. Використання ТЗКН дозволяє: знайомити учнів з навколишнім світом у всьому його різноманітті, розвитку; виділяти в складному окремі компоненти,

розкривати їх взаємозв'язок; раціонально використовувати навчальний час; забезпечувати наочність навчання; створювати дієві мотиви до отримання знань, а також до використання їх у практичній діяльності.

В сучасних умовах в системі корекційної освіти технічні засоби використовуються досить ефективно і часом без їх застосування взагалі не уявляється можливим організувати навчально-виховний процес. В процесі навчання осіб з порушеннями слуху використовують сурдотехнічні засоби: звукопідсилююча апаратура (індивідуальні слухові апарати і звукопідсилююча апаратура індивідуального та колективного призначення); прилади та пристрої, які передають інформацію про явища, що сприймаються, звичайно за допомогою слуху, за допомогою умовних сигналів іншого виду (різні системи „Видимої мови”, які здійснюють перетворення звукового мовлення в світлові сигнали; прилади, які перетворюють звукову інформацію в механічні сигнали).

Для осіб з порушеннями слуху застосовують комп'ютер і FM-технології, Сучасним ТЗКН осіб означеної нозології є комп'ютерний слухомовленнєвий комплекс „Поліфонатор”, призначений для проведення індивідуальних занять з корекції слуху, слухомовленнєвий тренажер „Дієслово”, призначений для розвитку і тренування слуху та мовлення в осіб з порушеннями слухового сприйняття, слухомовленнєвий тренажер „Акцент” з індукційним контуром.

В процесі навчання для осіб порушеннями зору застосовуються лупи, окуляри, монокуляри і бінокюляри, телевізійний збільшувач для слабозорих Prisma, інтерактивна дошка. Одним із суттєвих технічних засобів реабілітації для незрячих і слабозорих осіб є звичайний або переносний комп'ютер, на якому встановлені спеціальні звукові програми з мовним доступом до екрану: Jaws, Virgo, які допомагають правильно озвучити незрячій особі все, що відбувається на екрані комп'ютера. Для роботи в Інтернеті до складу Virgo входить додаткова програма WebFormator, яка працює разом з Internet Explorer. Активно використовується програма збільшення екрану комп'ютера MAGic, SARA – машина, яка сканує та читає, Toraz – настільні відеозбільшувачі, Oral

– портативний, найменший в світі відеозбільшувач, мобільний телефон – смартфон, брайлівські принтери компанії ViewPlus.

Персональний комп'ютер, який оснащений брайлівськими периферійними пристроями для вводу і виводу інформації та програмою мовного доступу до екрана монітору, засобом реабілітації осіб з порушеннями зору, отримав назву „комп'ютерний тифлокомплекс”.

Принципово новою технологією в розробці допоміжних засобів формування і корекції фонетичної сторони мовлення дітей з порушеним слухом і важкими мовленнєвими порушеннями, окрім зазначеної комп'ютерної програми „Видима мова”, є такі комп'ютерні засоби корекції і формування вимовної сторони мовлення, як: комп'ютерна програма „Візуальний тренажер вимови”, комп'ютерна система для логопедії „Мовний калейдоскоп”.

Одним з напрямів при створенні програмного забезпечення для корекційної освіти є розробка спеціалізованих комп'ютерних програм, спрямованих на корекцію порушень у розвитку через навчання, які не використовують в своїй безпосередній роботі функцій обробки й перетворення звуку. Серед них: корекційно-діагностична програма „Світ за твоїм вікном”, програми „Склад слова (Кросворд)”, „Розвивальні ігри в середовищі Лого”, „Математика для тих, кому важко”. Вони розроблені з урахуванням загальних закономірностей і специфічних особливостей розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку і орієнтовані на необхідне їм спеціальне покрокове навчання в різних змістовних галузях, а також дозволяють вирішувати важливі два завдання: педагогічну діагностику розвитку й індивідуалізацію корекційного навчання.

Незважаючи на широке використання ТЗКН, їх можливості не вичерпані. Наприклад, можливе використання інтерактивної дошки для моделювання комунікативних ситуацій, а навчальних відеофільмів – для підвищення творчої й мовленнєвої активності учнів.

У навчанні різних категорій осіб, які мають особливі освітні потреби, все ширше застосовується новий потужний засіб – персональний комп'ютер, який

забезпечує більш ефективний розвиток навичок читання і письма, навчання математики, іноземної мови, в тому числі і жестової мови, для моделювання навчальних завдань і ситуацій, для розвитку та корекції психічних процесів. При організації роботи з комп'ютерною технікою вкрай важливим є те, щоб вона стала потужним психолого-педагогічним засобом формування потребно-мотиваційного плану діяльності учнів, засобом підтримки та подальшого розвитку їх інтересу до предмету, що досліджується.

Висновки. Результати проведеного дослідження доводять, що використання технічних засобів корекційного навчання для дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах спеціальних освітніх закладів має значні позитивні результати, що стосуються як навчальної діяльності, так і корекції багатьох психофізичних особливостей розвитку. Виявленні особливості використання ТЗКН дозволяють використовувати технології обробки і перетворення звуку, здійснювати зворотний зв'язок, активізувати компенсаторні механізми і розвивати позитивну мотивацію дітей. Такі широкі можливості комп'ютерних технологій сприяють їх використанню на різних етапах корекційної роботи в різних галузях знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Больших И. В. Компьютерные технологии в специальной школе / И. В. Больших, О. И. Кукушкина // Дефектология. – 1995. – №2. – С. 7–10.
2. Гарнюк Л. Г. Застосування програмно-технічного комплексу „Видима мова” в корекційній роботі з глухими дітьми : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.03 / Л. Г. Гарнюк. – К., 2005. 20 с.
3. Кукушкіна О. І. Організація використання комп'ютерної техніки в спеціальній школі / О. І. Кукушкіна // Дефектологія. – 1994. – № 6. – С. 17–21.
4. Марусева І. В. Комп'ютер на допомогу людям з аномальним розвитком зору і слуху / І. В. Марусева // Інформатика та освіта. – 1997. – № 6. – С. 11–15.
5. Федорець П. С. Технічні засоби в реабілітації інвалідів по зору : навчальний посібник / П. С. Федорець. – Київ, 2006. – 76 с.